

Úvod do psychologické teorie

Doc. PhDr. Eva Urbanovská, Ph.D.

Témata

1. Předmět psychologie, psychika a její funkce, nevědomí a vědomí. Klasifikace psychologických věd. Metody psychologie.
2. Determinace psychiky.
Základní směry současné psychologie.
3. Poznávací procesy. Vnímání. Představivost.
4. Myšlení - charakteristika, druhy, formy. Rozvoj kreativity.
5. Pozornost. Učení a paměť.
6. Emoce. Emoční inteligence.
7. Psychologie osobnosti. Struktura osobnosti. Schopnosti a jejich rozvoj. Motivační dispozice osobnosti - dynamika osobnosti.
8. Temperament. Charakter.
9. Struktura ega. Integrita osobnosti. Poruchy osobnosti.
10. Vývoj jedince, zákonitosti vývoje, teorie determinace a periodizace vývoje, vývojové teorie a modely.
11. Krizová období v průběhu života, utváření osobnosti.

Literatura

- PLHÁKOVÁ, A. 2003. Učebnice obecné psychologie. Praha : Academia, 2003. 472 s. ISBN 80-200-1387-3.
JUŘÍČKOVÁ, V. *Úvod do psychologické teorie*. Opava: SU, 2009. ISBN 978-80-85819-75-5
- PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. (2012) *Obecná psychologie pro speciální pedagogy*. Olomouc: VUP.
- ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. et al. *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 189 s. ISBN 978-80-244-2433-0.
- Doporučená literatura:
- ATKINSON, R. L. et al. 2003. *Psychologie*. Praha : Portál, 2003. 751 s. ISBN 80-7178-640-3.
PLHÁKOVÁ, A. *Dějiny psychologie*. Praha: Grada, 2006.
- STERNBERG, R. J. 2002. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál, 2000.

Předmět psychologie
Přístupy ke zkoumání psychiky
Systém psychologických věd

Vymezení pojmu a složky

- **Psychologie** – *psyché (duše) + logos (věda, slovo) = věda o duši*
- *věda, která studuje lidské chování, mentální procesy a tělesné dění, včetně jejich vzájemných vztahů a interakcí (Plháková)*
- *= empirická věda, vychází ze zkoumání psychických jevů, ze zkušeností o prožívání a chování, jejich determinaci a projevech*
- **Cílem:**
 - *popsat, utřídit – projevy chování, duševního dění*
 - *vysvětlit na základě psychologických teorií*
 - *předvídat – predikce chování, vývoje*
 - *zvyšovat lidskou spokojenost, zlepšovat zdraví*

Předmět studia

- Psychologie zkoumá :
- *vnitřní svět* = prožívání:
 - psychické procesy (poznávací, volní, emotivní)
 - psychické stavy (nálady, rozpoložení)
- *vnější projevy* = chování + jednání
 - (verbální, nonverbální)

Přístupy ke zkoumání psychiky

- **biologický přístup**: biologické, neurofyzilogické procesy, zkoumání genetického základu Ch a Ps
- **behaviorismus** – chování (S-R)
- **psychodynamický přístup** – psychoanalýza nevědomí, nevědomé motivy Ch
- **fenomenologický přístup** – prožívání, otázky hodnot, svědomí, smyslu bytí, subj. Interpretace
- **gestalt (tvarová psychologie)** zkoumání jevů celostní povahy, jevy jako celek
- **kognitivní přístup** – mentální, poznávací procesy
- **kulturní přístup** – vliv sociálně kulturních faktorů (gender, etnikum)

Základní (teoretické) disciplíny

■ **Obecná psychologie:**

- základní obecné ps. jevy a zákonitosti zdravého jedince
- základní výzkum, poznatky ostatním disciplínám, experiment

■ **Psychologie osobnosti:**

- rozdíly mezi lidmi, konstelace jedinečných psychických vlastností, typologie osobnosti

■ **Vývojová psychologie:**

- Vývoj a změny jedince v průběhu života (ontogeneze); vliv dědičnosti a prostředí; výzkum longitudinální x průřezový

■ **Sociální psychologie**

- Utváření jedince v procesu sociální interakce (s druhými lidmi), sociální percepce, interakce, komunikace
- Struktura a dynamika skupiny

Základní (teoretické) disciplíny II

■ **Psychopatologie**

- hraniční disciplína (psychiatrie a klinická psychologie)
- nauka o chorobách duše
- zkoumá příčiny, projevy duševních poruch a nemocí

■ **Psychologie životního prostředí**

- studuje vzájemné vztahy mezi životním prostředím, lidským chováním a prožíváním
- jak prostředí ovlivňuje psychiku, psychologické příčiny poškozování životního prostředí a zpětný vliv na tělesný stav lidí (= ekologická)

Aplikované (praktické) disciplíny

- **Pedagogická psychologie + školní (školská) psychologie**
 - učení, studuje jedince v podmínkách VVP, řízeného učení
- **Poradenská psychologie – psychologické poradenství**
 - pomoc klientovi při řešení problémů osobních, studijních, partnerských, pracovních, rodinných, (ÚP, PPP, poradny pro rodinu)
 - problematika školní, profesní, závislostí ...
- **Klinická psychologie**
 - zkoumá duševní život z hlediska choroby nebo poruchy adaptace
 - diagnostika, léčení, prevence poruch, společenské přizpůsobení osob se závažnými potížemi, taxonomie duševních poruch a poruch chování
- **Psychologie zdraví**
 - vztah tělesné a psychické kondice, aspekty nemoci, diagnostika, prevence, léčení různých onemocnění, zdravý způsob života...

Aplikované (praktické) disciplíny

■ Psychologie práce

- podmínky práce a jejich vliv na pracovní výkon (schopnosti, dovednosti, motivace + pracoviště : hluk, světlo, sociální vztahy)
- Odvětví: inženýrská (stroje, automaty), ps. řízení, managementu, ps. trhu (otázky nabídky a poptávky), ps. zákazníka

■ Forezní (soudní) psychologie

- vězeňství a soudnictví
- studuje zločinnost, psychologii pachatelů trestných činů, psychologii expertízy pro soudní potřeby, psychologické aspekty soudního řízení, výpovědi obviněných, svědků, soudce, obhájce, prostředí věznic

■ Psychologie sportu

- jak zlepšit výkony vrcholových sportovců – trénink, vztahy, tréma, vliv ps. stavu na sportovní výkon

Speciální obory

- **Zoopsychologie / srovnávací psychologie**
 - základní chování zvířat, reakce, vlastnosti

- **Neuropsychologie (biologická)**
 - činnost nervového systému ve vztahu k psychice – těsný vztah s neurologií
- **Genetická psychologie**
 - otázky dědičnosti ps. jevů
- **Psycholingvistika**
 - způsoby osvojování a užívání jazyka
- **Psychometrie**
 - tvorba a ověřování psychologických testů
- **Psychodiagnostika**
 - rozpoznávání a posuzování ps. vlastností a stavů s pomocí klinických metod a standard. testových metod

Děkuji za pozornost.